

Forslag til udviklingsplan for dansk akvakultur

Akvakultur er en klima- og miljøeffektiv produktion af sunde fødevarer af høj værdi, der skaber arbejdspladser, investeringer og eksport og økonomisk udvikling i kystsamfund og landdistrikter

Dansk Akvakultur anmoder Regeringen og Folketinget om at vedtage en udviklingsplan for det danske akvakulturerhverv. Planen bør udvikles i dialog med akvakulturerhvervet, de mange følgeindustrier i landdistrikterne, myndighederne, samt danske og internationale videns-institutioner og interesseorganisationer.

Den nuværende danske akvakulturstrategi bygger på en politisk aftale om Det Europæiske Hav-, Fiskeri- og Akvakulturprogram (EHFAF) for 2021-2023¹. Den nye udviklingsplan bør danne grundlag for erhvervets udvikling over en længere periode: 2024 til 2033.

Der er væsentlige grunde til at etablere en ny udviklingsplan:

- forsynings- og energikrisen har siden februar 2022 øget foder- og el-omkostningerne for akvakulturerhvervet og derved ændret produktions- og markedsforholdene markant
- akvakultur kan bidrage til den grønne omstilling af fødevarerproduktionen
- der er en stigende global efterspørgsel efter opdrættet fisk og skaldyr, og de nye kostråd, der nu også inddrager klimahensyn, anbefaler at forbruget af fisk og skaldyr øges med ca. 50.000 tons årligt. Denne efterspørgsel kan primært dækkes af akvakultur, da traditionelt fiskeri er begrænset og reguleret af kvoter

Udviklingsplanen skal skabe stabile, fagligt velfunderede rammer for en bæredygtig udvikling af akvakultur, så virksomheder og investorer sikres forudsigelighed for mulighederne for udvikling og vækst i sektoren, samtidig med, at der tages hensyn til miljø- og naturinteresser. Planen skal følge EU Kommissionens strategiske retningslinjer for akvakultur og ministerrådets konklusioner om akvakultur i Europa.

Med klare rammevilkår vil dansk akvakultur over de kommende 10 år kunne udvikle sig fra det nuværende stagnerende niveau på ca. 50.000 tons til over det dobbelte. Dansk Akvakultur vurderer, at der herved kan skabes ca. 3.000 nye jobs i kystsamfund, på øerne og i landdistrikter i direkte og indirekte beskæftigelse, og en øget eksportværdi på ca. 1,5 mia. kr. uden væsentlige miljø- og klimapåvirkninger.

Akvakultur er en miljø- og klimaeffektiv produktion af animalske fødevarer, fordi fisk og skaldyr er vekselvarme. Ved opdræt af regnbueørreder anvendes kun ca. 0,9 – 1,2 kg foder for at opnå ca. 1 kg fisk. Ved opdræt af skaldyr anvendes slet ikke foder. Skaldyrsopdræt er derfor tilnærmelsesvist klimaneutralt, og skaldyr absorberer næringsstoffer fra havet. Skaldyrsopdræt er videnskabeligt anerkendt som marint virkemiddel til forbedring af havmiljøet.

¹ EHFAF er en EU-fond, der løber fra 2021 til 2027. Den kanaliserer finansielle ressourcer fra EU-budgettet til brug som støtte for EU's fælles fiskeripolitik, den integrerede havpolitik og EU's dagsorden for international havforvaltning. Den yder finansiell støtte til udvikling af innovative projekter, der sikrer, at akvatiske og maritime ressourcer anvendes bæredygtigt.

Det danske akvakultur-erhverv er mangfoldigt med forskellige teknologier og arter, f.eks. a) opdræt af æg, yngel og smolt af regnbueørreder i ferskvand på landbaserede anlæg med forskellige grader af recirkulering og rensefaciliteter; b) havbrug med produktion af store regnbueørreder og -rogn, c) landbaserede opdrætsanlæg med intensiv recirkulering af saltvand eller ferskvand for andre arter, f.eks. laks, kingfish, sandart og ål. Økologisk akvakultur foregår både på landbaserede anlæg og på havet med regnbueørreder og skaldyr. Danmark har fra begyndelsen af 1900-tallet haft tradition for akvakultur, og har siden 1980'erne udviklet moderne teknologi og viden både på landbaseret og marint opdræt, herunder foder.

Akvakulturerhvervet har de senere år gennemgået en omfattende strukturændring med øget konsolidering og færre, men større aktører. Erhvervsstrukturen er dog fortsat mangfoldig med både mindre og mellemstore virksomheder. Udviklingsplanen bør rumme muligheder for både mindre og større virksomheder.

Dansk Akvakultur foreslår derfor konkrete politiske tiltag:

- Havplanen medtager nye udviklingszoner til anlæg for marint fiskeopdræt
- Mulighed for udvikling af miljøeffektive teknologi- og foderløsninger for alle sektorer
- EU domstolens afgørelse i 2022 om fortolkning af habitatdirektivet indarbejdes i praksis i den danske miljøforvaltning i sagsbehandlingen af miljøgodkendelser og placeringstilladelser for fiskeopdræt
- Planloven sidestiller fiskeopdræt med anden husdyrproduktion
- Vandområdeplanerne tager højde for etablering af nye opdrætsanlæg
- Fiskegødning fra fiskeopdræt på landbaserede RAS-anlæg og andre anlæg reguleres som husdyrgødning og ikke som slam
- Etablering af en specialiseret erhvervsfaglig akvakulturuddannelse for at sikre kompetent arbejdskraft til alle sektorer
- Vedtage en ny tilgang til skaldyrsopdræt og udarbejde modeller for, hvordan muslinge- og alle andre opdrætsanlæg kan bidrage til naturgenopretning, klimatiltag og fremme af miljø og biodiversitet
- Økologiske fiskeopdræt på land og i havet skal ikke efterleve samme høje krav til miljøeffektivitet (BAT-krav) som intensive opdrætsanlæg med moderne teknologi, - på samme måde som der ikke stilles de samme BAT-krav til økologisk landbrug som til moderne intensivt landbrug

Begrundelsen for disse konkrete tiltag:

- **Erhvervsstrukturen udgør et netværk.** Udvikling af akvakultur i Danmark bør vedrøre alle sektorer, fordi alle opdrætsteknologierne og virksomhederne er direkte og indirekte forbundne og samarbejder. Som eksempel vil nye opdrætsanlæg på åbent hav medføre etablering af nye landbaserede anlæg til opdræt af æg, yngel og smolt med fuld recirkulation (RAS) til forsyning og integration i værdikæden. Opdræt af muslinger vil kunne neutralisere påvirkningen af næringsstoffer fra landbaseret og marint fiskeopdræt.
- **I havplanen** afsættes havområder til udvikling af nye marine opdrætsanlæg. Der skal identificeres mindst ti offshore områder i danske farvande, hvor der kan anlægges havbrug og herunder økologiske havbrug uden at forhindre god økologisk tilstand i de nærliggende vandplansområder og uden at påvirke habitatområder negativt med respekt for internationale konventioner som f.eks. HELCOM. Havplanen er vigtig, da flere havbrug vil medføre flere landbaserede RAS-anlæg og

samtidig bidrage væsentligt til udviklingsplanens økonomiske bæredygtighed. Samordning med havvindmølleparker og andre aktiviteter i havplan bør indtænkes.

- **Fremme af klima, natur og biodiversitet med indtægter fra en afgift på nye marine anlæg** beregnet per kilo kvælstof kombineret med en rettighed til produktion på havet. Provenuet fra de økonomiske afgifter kan øremærkes til lokale klima-, natur- og biodiversitets forbedrende tiltag i de kommuner, hvor produktionen finder sted i samarbejde med kommuner og NGO'er. Den langsigtede vision skal være en fuld klima- og miljømæssigt bæredygtig produktion.
- **Miljø- og klimaovervågning af nye akvakulturanlæg** skal styrke datagrundlaget for dokumentation af miljø- og klimaaftryk og sikre både kort- og langsigtede planer for nedbringelse af drivhusgasser. De kompensatoriske og miljø- og biodiversitetsfremmende tiltag skal udgøre en del af denne indsats. Miljøovervågningen vil fremme en faktabaseret viden om akvakultur og miljøpåvirkning.
- **Fairplay og ensartethed i miljøforvaltning og -lovgivning.** Akvakulturproducenter oplever en træghed hos miljømyndighederne med sagsbehandlingstider på over 8 år på ansøgninger, og akvakultur bliver ofte mødt med en varierende tolkning af regler og love, der ikke synes at gælde for anden form for offentlig eller privat aktivitet. Visse miljøregler er kontraproduktive for en løbende effektivisering af klima- og miljøindsatsen, f.eks. i forhold til håndtering af gødning fra landbaserede opdrætsanlæg og miljøgodkendelser, som ikke skaber et incitament til at øge fodereffektiviteten.
- **Sidestilling med andre private og offentlige aktører** i mulighederne for at anvende lokale klima- og miljøkompensatoriske tiltag for at neutralisere drivhusgasser og næringsstoffer. Dette gælder både til lands (f.eks. skovrejsning) og til havs (f.eks. produktion af muslinger, tang eller etablering af stenrev).
- **Specialiserede erhvervsfaglige akvakulturuddannelser til både marine og landbaserede anlæg** og prioritering af forskning og viden, der kan skabe mérværdi i de nye produktionsformer, herunder også muslinger, og økonomiske og teknologiske forbedringer og reduktion af klimapåvirkning for landbaserede RAS anlæg og marint fiskeopdræt
- **Den økologiske produktion af fisk på landbaserede anlæg** kan øges markant ved at ændre dambrugsbekendtgørelsens krav til økologisk fiskeopdræt uden at ændre på krav og rammer for udledning af næringsstoffer og i overensstemmelse med EU's regler for økologisk fiskeopdræt.
- **De traditionelle dambrug med over 100 tons foder**, som indtager vand med tyngdekraften og har begrænset recirkulering, og som kan dokumentere, at de kan overholde alle miljøkrav for rensning af vand med forskellige rensefaciliteter med et meget lavt energiforbrug, skal miljøgodkendes. Flere af disse dambrug skal ifølge dambrugsbekendtgørelsen ombygges til anlæg med højere recirkulering og højt el-forbrug. Energiforbrug og klimapåvirkning er vigtig for fødevarerproduktion og bør indarbejdes i revurdering af rammevilkårene for disse dambrug, så der etableres muligheder for at fastholde akvakultur på traditionelle dambrug, som overholder alle miljøkrav og som opdrætter fisk med en meget lav klimapåvirkning og et lavt strømforbrug.

- **Landbaserede opdrætsanlæg på emissionsbaseret regulering** er underlagt en unødigt og fordyrende dobbeltregulering med krav både til maksimale årlige udledninger af næringsstoffer kombineret med maksimale udledninger af næringsstoffer per tons produceret fisk. Denne uhensigtsmæssige regulering blokerer for investeringer i RAS-teknologier, og en alternativ regulering efter listevirksomhedsbekendtgørelsen bør undersøges.